

Наукові повідомлення

<https://doi.org/10.26565/2076-1333-2024-36-02>
УДК 911.3:[338.439.5:633.491](477)

Надійшла 25 лютого 2024 р.
Прийнята 05 квітня 2024 р.

Людмила Немець

д. геогр. н., професор, завідувач кафедри соціально-економічної географії і регіонознавства
імені Костянтина Нємця,
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна,
майдан Свободи, 4, м. Харків, 61022, Україна
e-mail: ludmila.nemets@karazin.ua, <https://orcid.org/0000-0001-9943-384X>

Павло Кобилін

к. геогр. н., доцент кафедри соціально-економічної географії і регіонознавства імені Костянтина Нємця,
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна,
майдан Свободи, 4, м. Харків, 61022, Україна
e-mail: kobilin333@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-9718-5838>

Євгенія Телебенєва

к. геогр. н., доцент кафедри соціально-економічної географії і регіонознавства імені Костянтина Нємця,
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна,
майдан Свободи, 4, м. Харків, 61022, Україна
e-mail: telebenevaev@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-7013-8836>

ТЕРИТОРІАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ РИНКУ КАРТОПЛІ В УКРАЇНІ

Зростаюча кількість людей на планеті спричиняє поширення бідності та голоду, особливо в регіонах Африки, Південної Америки та Південно-Східної Азії. Для боротьби з цими проблемами важливо розвивати сільське господарство, особливо в Україні, яка має значний потенціал завдяки родючим ґрунтам та сприятливим умовам. Однак, військова агресія з боку Росії ускладнює експорт сільськогосподарської продукції та підвищує значення вирощування картоплі для забезпечення населення продуктами харчування. Існують проблеми у вирощуванні картоплі, зокрема низька врожайність, перевищення виробництва над попитом та обмежене використання сучасних технологій через домогосподарства.

Метою дослідження є аналіз ринку картоплі в Україні та виявлення особливостей галузі, проблем та перспектив подальшого розвитку, зокрема в умовах військової агресії, починаючи з 22 лютого 2022 року.

За результатами дослідження встановлено, що протягом 2000-2022 рр. динаміка обсягу валового збору картоплі в Україні мала нестійку загальну тенденцію, урожайності картоплі – незначну тенденцію до зростання, а посівних площ під картоплю – тенденцію до скорочення. Майже 98% обсягу вирощування картоплі припадає на господарства населення і лише приблизно 2% картоплі вирощується на підприємствах. В динаміці експорту картоплі за 2000-2022 рр. виділяється загальна тенденція до зростання, при цьому динаміка імпорту картоплі не має чіткої тенденції. За обсягами експорту картоплі Україна посідає 47 місце в світі, а за імпортом – 16 місце. Такий рейтинг України за обсягами експорту картоплі обумовлено високим рівнем витрат, застарілими технологіями, низькими сортовими якістьми та відсутністю маркетингу. Серед найбільших партнерів за експортом виділялися Республіка Білорусь, Азербайджан, Республіка Молдова, а за імпортом картоплі – Польща, Республіка Білорусь, Литва. В структурі балансу споживання картоплі в Україні у структурі надходжень майже 70% виробляється, а її реалізація становить майже 60% (у структурі використання). Проблемою для країни залишається низький ступінь переробки картоплі. Вирощування картоплі здійснюється на всій території України, при цьому найбільші показники вирощування картоплі спостерігаються у поліських регіонах (Житомирська, Рівненська, Київська області), а найнижчі – у степових регіонах (Херсонська, Одеська, Миколаївська, Запорізька області). подібний територіальний розподіл характерний і для споживання картоплі. Для покращення місця України у виробництві картоплі потрібно впроваджувати новітні технології у її вирощуванні, залучати великі агрохолдинги до виробництва.

Ключові слова: картопля, урожайність картоплі, валовий збір картоплі, посівні площі картоплі, експорт та імпорт картоплі, споживання картоплі, новітні технології виробництва.

Як цитувати: Немець, Л., Кобилін, П., Телебенєва, Є. (2024). Територіальні особливості ринку картоплі в Україні. *Часопис соціально-економічної географії*, 36, 26-35. <https://doi.org/10.26565/2076-1333-2024-36-02>

In cites: Niemets, L., Kobylin, P., Telebenieva, Ye. (2024). Territorial features of the potato market in Ukraine. *Human Geography Journal*, 36, 26-35 [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.26565/2076-1333-2024-36-02>

Постановка проблеми. XXI століття характеризується багатьма проблемами різного характеру та масштабу. Наростають глобальні проблеми економічного, природного характеру, що дуже боляче відбиваються, зокрема на соціально-економічному аспекті життєдіяльності населення світу. Швидко зростає чисельність населення планети, що призводить до поширення бідності та голоду в багатьох країнах Африки, Південної Америки, Південно-Східної Азії. Ця проблема настільки болюча й актуально, що розглядається на світових форумах, зокрема присвячених втіленню Стратегії сталого розвитку, де чітко виділяються цілі, спрямовані на подолання бідності та голоду на планеті. В цьому аспекті важлива роль належить активному розвитку сільського господарства, спрямованого в першу чергу, забезпечити населення продуктами харчування та сировиною для багатьох галузей, в тому числі харчової промисловості. Для виконання цієї важливої ролі сільське господарство має розвиватися швидко, використовуючи сучасні технології.

Україна має потужний потенціал для розвитку сільського господарства через наявність потужних чорноземних ґрунтів, сприятливих природно-географічних і кліматичних умов, значної частки робочих рук саме в сільській місцевості. Це дозволяє задовольняти не лише потреби власного населення в забезпеченні сільськогосподарською продукцією, а експортувати значну кількість цієї продукції до багатьох країн світу. Проте, в умовах військової агресії з боку Росії, наростають труднощі в здійсненні експорту сільськогосподарської продукції з одного боку, а з іншого – набувають все більшої гостроти питання забезпечення власного населення продовольством. Важливе значення в цьому аспекті в Україні відіграє виробництво картоплі, яка є “другим” хлібом держави. Особлива важливість цього аспекту пов’язана з тим, що в умовах військової агресії, бойових дій на території України спостерігається значний ріст цін на м’ясні, рибні, молочні продукти, деякі овочі та фрукти. Часто картопля, вирощена на власних городах населення залишається єдиним і головним продуктом харчування. Окрім власного споживання населення ще й має можливість трохи заробляти на продажі рештків врожаю. Аналізуючи ринковий потенціал картоплі в країні, зазначимо його недостатність та нераціональність через низку причин. З одного боку маємо великі посівні площі, а з іншого – низьку врожайність. До того ж виробництво перевищує попит. І найголовніше, що більша частка виробництва картоплі зосереджена в приватних господарствах, що перешкоджає застосування сучасних технологій вирощування через їх дорожнечу для приватного виробництва в домогосподарствах селян.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Тематиці досліджень виробництва картоплі в Україні присвячені здебільшого публікації з галузі економічних та сільськогосподарських наук. В них розглядаються економічні показники врожайності, селекції, впливу кліматичних умов на різних етапах вирощування тощо. Дане дослідження побудовано на

засадах суспільно-географічного підходу, що забезпечує комплексний міждисциплінарний підхід, аналіз регіональних особливостей. Слід зазначити важливість таких досліджень взагалі, присвячених сільському господарству України. Серед таких досліджень слід виділити роботи: Заячука М.Д. [2], Сосницької Я.С. [15], Марушинця А.В. [8], Кравця Т.М. [5], Сухого П.О. [16], Niemets et al. [19], Niemets, L.M., & Lohvynova, M.A. [22]. Загальні методологічні проблеми дослідження сільського господарства були розглянуті при дослідженні інтегративної ролі суспільної географії у вирішенні глобальних проблем сучасності [21], аналізі інформаційної та синергетичної компоненти суспільно-географічних досліджень [20], сучасних підходів до методології суспільно-географічних досліджень [18]. Саме ці питання дослідження були в полі зору авторів.

Отже, картопля відіграє значну роль у сільськогосподарському виробництві України. Так, за обсягами валового збору картопля посідає 5 місце після кукурудзи, пшениці, соняшнику та цукрового буряку [12]. Розглядаючи місце України у світовому виробництві картоплі, слід зазначити, що за показником валового збору Україна посідає 3 місце у світі і дає 6% світового збору картоплі після Китаю і Індії [12]. За показником посівних площ у світі Україна посідає 3 місце у світі також після Китаю і Індії, при цьому за показником урожайності Україна посідає 91 місце у світі. Саме це останнє питання є важливим, бо стосується проблем у виробництві картоплі. Які це проблеми? Як їх можна подолати і що для цього потрібно зробити?

Формулювання мети статті. Метою дослідження є аналіз ринку картоплі в Україні та виявлення особливостей галузі, проблем та перспектив подальшого розвитку, зокрема в умовах військової агресії, починаючи з 22 лютого 2022 року.

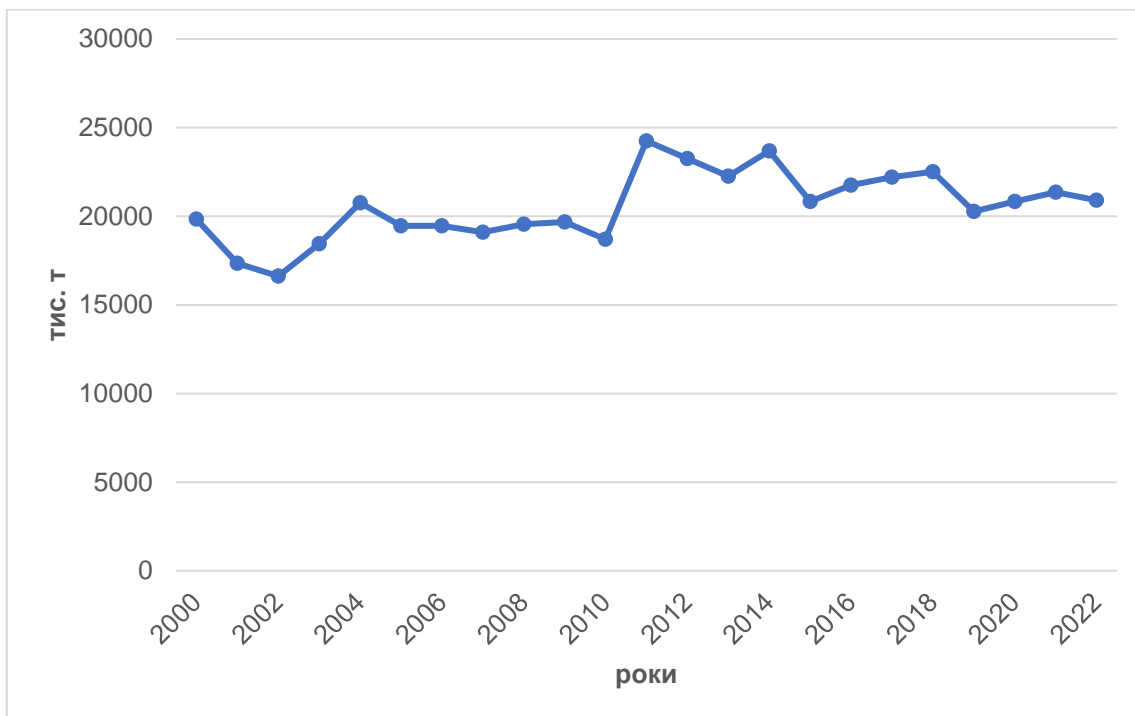
Виклад основного матеріалу дослідження. Протягом 2000-2022 рр. динаміка обсягу валового збору картоплі в Україні має нестійку загальну тенденцію (у 2000 р. цей показник склав 19,8 млн. т, а у 2022 р. – 20,9 млн. т) [9] (рис. 1). При цьому слід зауважити, що протягом згаданого періоду спостерігалися етапи зростання та скорочення валового збору цієї культури. Так, амплітуда цього показника коливається від 16,6 млн. т (2002 р.) до 24,2 млн. т (2012 р.), тобто у 1,46 разів.

Динаміка посівних площ під картоплю в Україні за 2000-2022 рр. відображає тенденцію до скорочення цього показника. За цей період посівні площі під картоплю в Україні скоротилися від 1629 тис. га (2000 р.) до 1208 тис. га (2022 р.), тобто у 1,35 разів [9] (рис. 2).

В цілому, загальна динаміка урожайності картоплі в Україні за 2000-2022 рр. має незначну тенденцію до зростання, при цьому виділяються періоди як зростання показника, так і його скорочення. За цей період урожайність картоплі в Україні зростає від 122,8 ц / га (2001 р.) до 174 ц / га (2022 р.), тобто у 1,41 разів. При цьому найнижча урожайність цієї культури фіксувалася у 2002 р. (104 ц / га), і таким чином амплітуда значень показника складає 70 ц / га

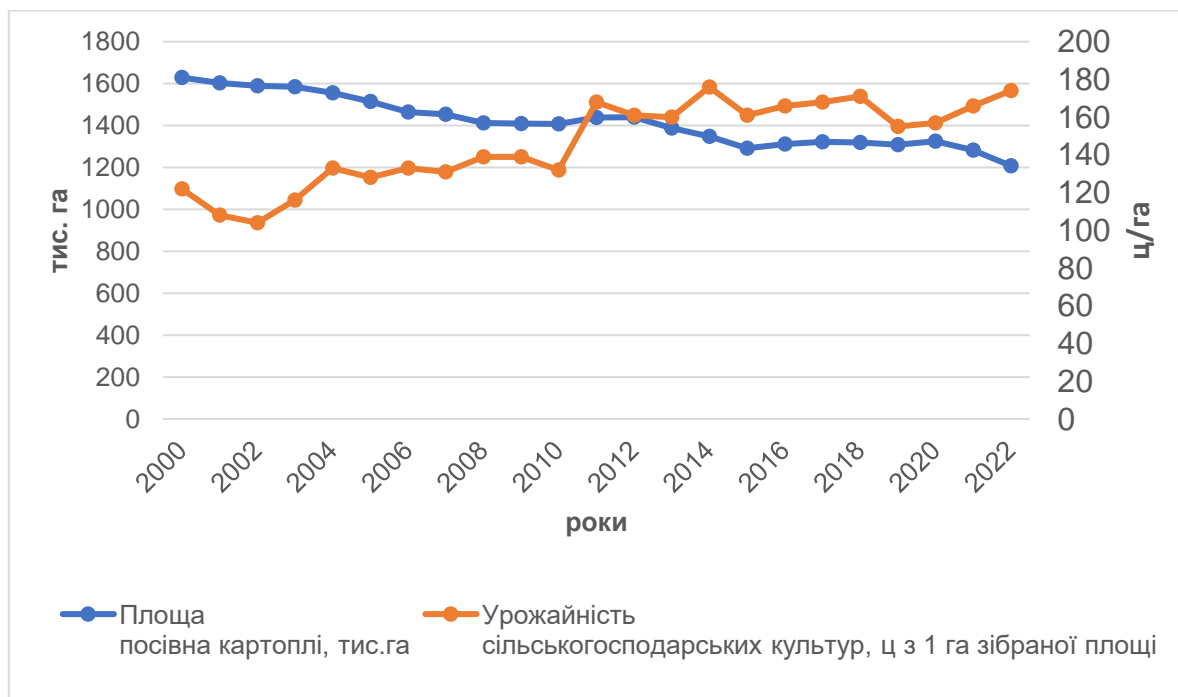
[9]. (рис. 2). Зменшення площі під картоплею обумовлено проблемою ціноутворення, оскільки внаслідок значної пропозиції картоплі на ринку відбувається сезонне зниження цін. Цей продукт є соціально зна-

чимим, його вирощують мільйони виробників – це унеможлиблює будь-які спроби державного регулювання цінових відносин та зумовлює формування наявного економічного становища галузі [4].

Рис. 1. Динаміка обсягів валового збору картоплі за 2000-2022 рр. в Україні
(складено авторами за даними [9])

Fig. 1. Dynamics of the volume of the potatoes gross harvest in Ukraine for 2000-2022
(constructed by the authors based on data [9])

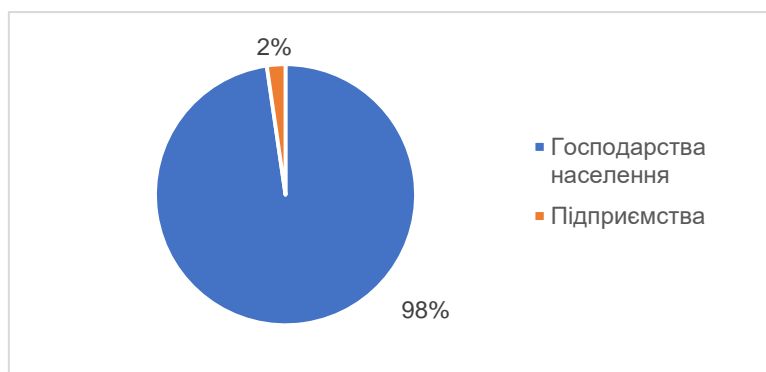

Рис. 2. Динаміка урожайності та посівної площі під картоплею за 2000-2022 рр. в Україні
(складено авторами за даними [9])

Fig. 2. Dynamics of yield and area harvested under potatoes for 2000-2022 in Ukraine
(compiled by the authors based on data from [9])

Показовим є те, що майже 98% обсягу вирощування картоплі припадає на господарства населення (у приватних господарствах, на присадибних ділянках дачників), і лише приблизно 2% картоплі вирощується на підприємствах, з яких 0,6% належить фермерським господарствам (рис. 3). Середні та великі експорто-орієнтовані агрохолдинги не виявляють особливого бажання вирощувати картоплю. Так, серед 80 найбільших агрохолдингів України, за версією ресурсу Тріполі, лише в 4 холдингах, в яких, разом з іншими культурами, вирощується картопля.

Це ІМК (“Інновації-Менеджмент-Команда”) (підприємства компанії представлені у Полтавській, Сумській, Чернігівській областях), АТК (“Аграрна технологічна компанія”) (підприємства компанії представлені у Київській, Полтавській, Житомирській областях), «Світанок» (підприємства компанії представлені у Київській, Житомирській, Чернігівській областях), Ristone Holdings (підприємства компанії розміщені у Київській, Житомирській областях) [13].

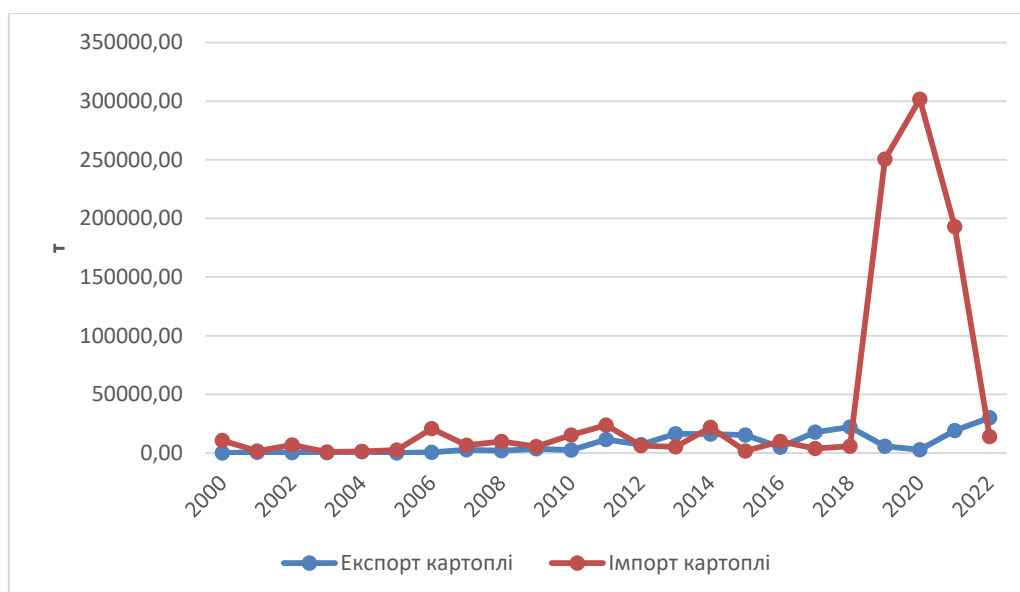

Рис. 3. Питома вага вирощування картоплі за типами підприємств (складено авторами за даними [9])

Fig. 3. Specific weight of potato cultivation by types of enterprises (constructed by the authors based on data from [9])

В динаміці експорту картоплі за 2000-2022 рр. можна виділити загальну тенденцію до зростання за виключенням окремих років (у 2000 р. експорт картоплі склав 92 т картоплі, у 2022 р. – 30 тис. т, тобто характерне зростання у 326 разів) (рис. 4). При цьому динаміка імпорту картоплі не має чіткої тенденції: спостерігаються періоди скорочення та зростання цього показника. Окрему увагу слід приділити 2018-2021 рр., коли Україна імпортувала 301,7 тис. т кар-

топлі (2020 р.), тобто перевищувала середній рівень імпорту за згаданий період приблизно у 13 разів. Такий стрибок в обсягах імпорту можна пояснити малим урожаєм у 2019 р. Крім того, українські ціни на картоплю є дуже високими і найвищими в Східній Європі, а під час максимального споживання картоплі українські фермери підвищують ціни і обмежують зберігання. Це робить можливим імпорт картоплі [14].

Рис. 4. Динаміка експорту та імпорту картоплі у Україні за 2000-2022 рр.

(складено авторами за даними [9])

Fig. 4. Dynamics of export and import of potatoes in Ukraine for 2000-2022

(constructed by the authors based on data [9])

За обсягами експорту картоплі Україна посідає 47 місце в світі, а за імпортом – 16 місце. Частка експорту у валовому зборі картоплі складає 0,14 (%). Такий рейтинг України за обсягами експорту картоплі обумовлено високим рівнем витрат, застарілими технологіями, низькими сортовими якостями та відсутністю маркетингу [1]. Серед найбільших партнерів за експортом у 2021 р. виділялася Республіка Білорусь (14,3 тис. т), Азербайджан (4,03 тис. т), Республіка Молдова (655,5 т), які складають 99% експорту картоплі в Україні. Першу трійку за імпортом картоплі посідають Польща (77 тис. т), Республіка Білорусь (20,4 тис. т), Литва (18,5 тис. т). Згадані країни дають майже 60% імпорту картоплі в Україні [12].

В структурі балансу споживання картоплі в Україні у структурі надходжень майже 2% картоплі закупається, майже 70% виробляється, запаси

становлять майже 30% (таблиця 1). Тобто можна припустити, що майже вся картопля в Україні виробляється в середині країни. В структурі використання картоплі переважає його реалізація (майже 60%). На посів і корм залишається десь 11%, а запаси на кінець року складають майже 27%. У 2021 р. фонд споживання картоплі склав 5480,2 тис. т, що складає 25,7% валового збору картоплі. Споживання картоплі у цьому році склало 132,4 кг/особу [9]. Вище було вже згадано, що Україна є одним з найбільших виробників картоплі в Європі, при цьому далі вона майже не переробляє його. За даними Української асоціації виробників картоплі, переробка картоплі у структурі споживання картоплі складає 3-5%, при цьому країнах ЄС, де врожайність у 2-2,5 рази вища, на продаж йде 6-7% продукції. Це і є однією з головних причин низької ефективності цього бізнесу в Україні [17].

Таблиця 1

Баланс споживання картоплі в Україні за 2021 р. (складено авторами за даними [9])
Balance of potato consumption in Ukraine for 2021. (compiled by the authors based on data from [9])

Надходження	Значення	Питома вага (%)
запаси на початок року, тис. т	175,5	30,0
вироблено, тис. т	398,1	68,1
куплено та інші надходження, тис. т	10,7	1,8
Загальний обсяг надходжень	584,3	100%
Використання		
на посів, тис. т	55,5	9,5
на корм, тис. т	8,6	1,5
реалізовано за всіма напрямками, тис. т	347,9	59,6
втрати при зберіганні, тис. т	15,8	2,7
запаси на кінець року, тис. т	156	26,7
Загальний обсяг надходжень	583,8	100%

В територіальному відношенні спостерігаються певні диспропорції в обсягах вирощування картоплі. За обсягами валового збору картоплі найвищі показники характерні для Житомирської (1879,3 тис. ц), Львівської (1681,3 тис. ц), Вінницької (1595,3 тис. ц), Київської (1518,8 тис. ц), Рівненської (1297,7 тис. ц) областей, а найнижчі – у Херсонській (425,8 тис. ц), Одеській (324 тис. ц), Миколаївській (311,3 тис. ц), Запорізькій (222 тис. ц), Луганській (201,4 тис. ц) областях [9] (рис. 5). За обсягами посівних площ під картоплю найвищі значення мають Вінницька (101,9 тис. га), Житомирська (98,6 тис. га), Львівська (95,5 тис. га), Київська (82,4 тис. га), Волинська (81,1 тис. га), а найнижчі спостерігаються в Одеській (26,3 тис. га), Херсонській (22,4 тис. га), Миколаївській (20,2 тис. га), Запорізькій (17,5 тис. га), Луганській (10,2 тис. га). Показник урожайності картоплі найвищий у Полтавській (199,8 ц/га), Луганській (198,3 ц/га), Тернопільській (192,4 ц/га), Хмельницька (191,2 ц/га), Житомирській (190,6 ц/га), а найнижчий – Дніпропетровській (131,4 ц/га), Донецькій (131 ц/га), Запорізькій (126,3 ц/га), Одеській (122,9 ц/га), Харківській (120,1 ц/га) [9]. В цілому, картоплю вирощують у всіх ґрунтово-кліматичних зонах України, але найсприятливіші умови для цієї культури

ри – у зоні Полісся, тобто у північних регіонах України, оскільки ця культура є вологолюбивою, а достатній режим зволоження характерний саме цієї природної зони [7]. У лісостеповій та степовій зонах режим зволоження стає меншим, відповідно, у зоні Степу необхідно проводити волого-зарядкові поливи кожного року, у лісостепових – лише в окремі роки, Поліссі – дуже рідко [1]. Ці чинники і обумовлюють територіальну диференціацію поширення цієї культури. Найбільш продуктивні регіони країни для вирощування даної культури - це південні степи, на яких поширені чорноземи, де, при достатньому рівні зрошення картопля може давати високі показники врожайності [3]. Цим можна пояснити високі показники врожайності картоплі у Херсонській і Луганській областях.

Дещо подібний територіальний розподіл характерний і для споживання картоплі. Найвищі показники фонду споживання картоплі характерні для Київської (550,9 тис. т), Львівської (445,6 тис. т), Донецької (379,4 тис. т), Дніпропетровської (372,1 тис. т), Харківської (263,9 тис. т) областей, а найменші – у Чернігівській (155,2 тис. т), Херсонській (141,9 тис. т), Миколаївській (138,1 тис. т), Кіровоградській (133 тис. т), Чернівецькій (130,3 тис. т)

областях (рис. 6). При цьому у розрахунку на душу населення, обсяги споживання картоплі найвищі у Івано-Франківській (183 кг/особу), Житомирській (180,5 кг/особу), Волинській (179,7 кг/особу), Львівській (179,1 кг/особу), Черкаській (165,5 кг/особу), а найнижчі – у Луганській (106,6 кг/особу), Харківській (100,9 кг/особу), Запорізькій (97 кг/особу), Донецькій (93 кг/особу), Одеській (90,2 кг/особу) [9]. Певною мірою такий розподіл

пояснюється рівнем соціально-економічного розвитку регіонів та чисельності населення у них (стосується споживання картоплі). Якщо говорити про споживання картоплі на душу населення, то воно приурочено, в першу чергу, до місць вирощування: тобто якщо регіон відрізняється високим рівнем вирощування картоплі, відповідно, в цьому регіоні буде й, відповідно, високий рівень споживання.

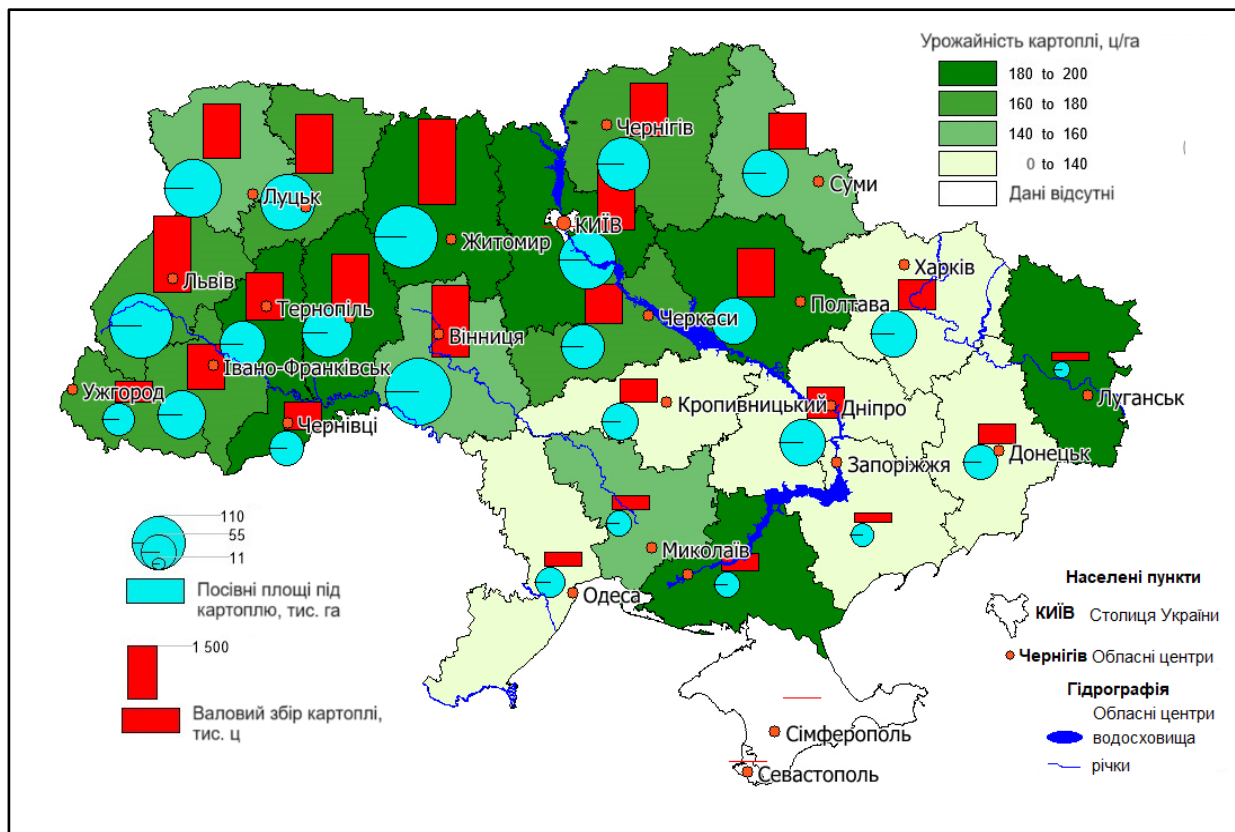
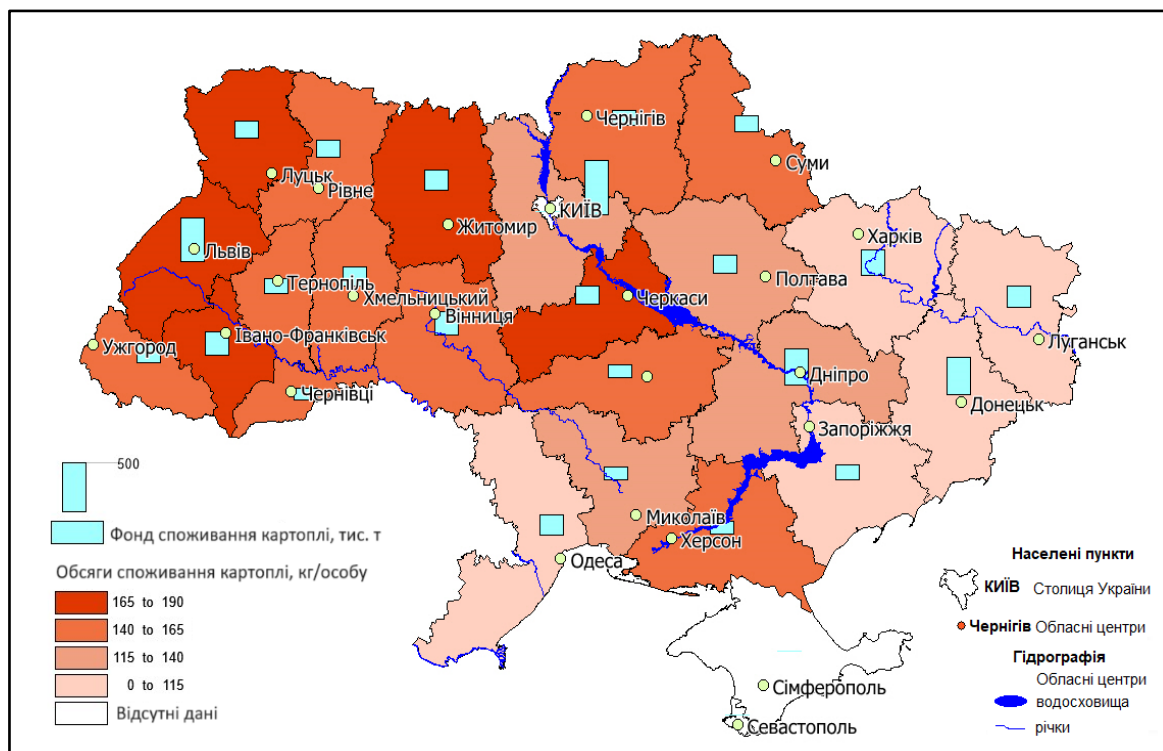

Рис. 5. Територіальна диференціація у вирощуванні картоплі в Україні за 2021 р. (складено авторами за даними [9])

Fig. 5. Territorial differentiation in potato cultivation in Ukraine in 2021 (constructed by the authors based on data from [9])

Для покращення місця України у виробництві картоплі потрібно впроваджувати новітні технології у її вирощуванні, залучати великі агрохолдинги до виробництва. Це потребує належної фінансової підтримки технічної модернізації галузі, допомоги у придбанні фермерами спеціалізованої техніки, якісного садивного матеріалу, добрив та засобів захисту рослин [6]. Через відсутність сучасних овочесховищ та практично повну відсутність переробки цього продукту селяни несуть великі втрати. В перспективі має бути збільшена переробка картоплі. Наприклад, підприємці можуть працювати над проектами виробництва замороженої картоплі фрі у сегменті HoReCa, який Україна імпортує з Польщі, виробництво крохмалю [17]. Для підвищення експортної спроможності картоплі в Україні, українським виробникам також необхідно пройти низку процедур та перевірок, пов'язаних із сертифікацією продукції, здійснювати контроль за повним циклом її виробництва – від

обробітку ґрунту до пакування і маркування. Проблему також створює відсутність кореляції цін на картоплю з курсом долара (як зерно), що знижує привабливість виробництва для фермера. Додатковими проблемами для експорту є низька якість продукції, неможливість сформувати великі однорідні товарні партії й надто висока частка транспортних витрат у ціні картоплі. [6]. Існує необхідність у підвищенні питомої ваги вирощування картоплі у сільськогосподарських підприємствах та розробці системи заходів зі сприяння вдосконаленню технології і оновлення насінневого матеріалу в господарствах населення на державному рівні, збільшення фінансування цієї галузі [4]. Також має розвиватися система сільськогосподарської кооперації та інтеграції, що допоможе об'єднати зусилля та виробничий досвід господарств населення та інших дрібних виробників та посилити ринкову орієнтацію їх діяльності.

*Рис. 6. Територіальна диференціація у споживанні картоплі в Україні за 2021 р.
(складено авторами за даними [9])*

*Fig. 6. Territorial differentiation in potato consumption in Ukraine in 2021
(constructed by the authors based on data from [9])*

До важливих проблем вирощування картоплі та функціонування її ринку відноситься головне, що більшість площ вирощування знаходиться в приватних господарствах населення, що перешкоджає застосування сві тових технологій. Такі приклади в Україні є, але їх неможливо застосовувати на власних садибах селян. Потужних промислових господарств, де ці технології застосовуються обмаль і вони не відіграють провідної ролі на ринку виробництва картоплі. Наприклад фірма “Агріко Україна”, компанія “Сингента” мають розробки з автоматизації процесу збору та сортування, системи поливу тощо [10, 11]. А компанія “Сингента” має розробки з “цивілізованого вирощування” рослинництва в Україні. Вони включають розробки з сівозміни, аналіз посадкового матеріалу, попередження та ліквідацію хвороб рослин тощо. Все це складає такий собі протокол вирощування який враховує всі етапи та складові процесу відбору посадкового матеріалу і процесу вирощування. Застосовується також комп’ютерна діагностика всього процесу. Такий підхід забезпечує екологічно збалансований процес вирощування.

Висновки. Проведений авторами аналіз ринку картоплі в Україні дозволяє виділити ряд аспектів. Виробництво картоплі в Україні має надзвичайно вагомое значення. З одного боку це традиційна, історично зумовлена галузь сільського господарства, яка забезпечує населення продукцією харчування, особливо в скрутні часи. З іншого боку, розвитку картоплярства сприяють природно-кліматичні умови, які дозволяють вирощувати картопля практично на всій території України, змінюючи лише її сорти в залеж-

ності до кліматичних і агро економічних реалій та вимог. Все це говорить про пріоритетність галузі та її важливість. Але важкою проблемою залишається той факт, що картопля вирощується переважно в приватних, особистих володіннях селян, на потужні промислові підприємства припадає всього два проценти. Через це дуже повільно втілюються існуючі передові технології вирощування, в тому числі з використанням штучного інтелекту, комп’ютерних технологій тощо. Відзначається і чималий імпорт картоплі в Україну, що пов’язано з необхідністю втілення новітніх сортів та технологій і умов вирощування ранньої картоплі. В приватних господарствах робота з селекції сортів практично не ведеться, в першу чергу через фінансові проблеми.

Проведений аналіз дозволяє говорити про недосконалість ринку картоплі в Україні та необхідність уваги науковців та управлінців всіх рівнів до цієї важливої проблеми. В умовах війни ринок картоплі має бути оптимізований, збалансований і потребує підтримки для виживання населення, зокрема сільської місцевості. Потребують подальших досліджень питання кооперації потужних промислових господарств з приватними господарствами населення по вирощуванню картоплі та покращенню ринку картоплі в нашій країні. Це дозволило б використовувати значні посівні площі під картоплю більш оптимально та рентабельно. Така співпраця значно посилила б врожайність, що вплине на зростання експортних можливостей. Вимагає дослідження також питання більш потужного розвитку переробної галузі картоплярства в різних регіонах України.

Список використаної літератури:

1. Артюх Т.М. Проблеми та перспективи розвитку ринку картоплі в Україні з врахуванням зональної спеціалізації галузі / Т.М. Артюх, О.В. Безсмертна, Д.В. Мельник // Економіка та суспільство. – 2022. – Вип. 39. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-39-54>
2. Заячук М.Д. Формування та геопросторова організація фермерства України (теорія та практика суспільно-географічного дослідження): дис. ... д-ра геогр. наук : 11.00.02 / М.Д. Заячук. – Чернівці, 2015. – 210 с. http://scc.univ.kiev.ua/upload/iblock/f27/zayachuk%20_dis.pdf
3. Картопля: технологія вирощування в південних регіонах (Особливості посадки картоплі, зрошення та збору врожаю). Агролайф: інтернет-супермаркет. 2020. – Режим доступу: <https://agrolife.ua/ua/blog/kartofel-osobennosti-viraschivaniya/>
4. Кернасюк Ю. Перспективи розвитку картоплярства. Агробізнес сьогодні. 2019. – Режим доступу: <https://agro-business.com.ua/agro/ekonomichnyi-hektar/item/13391-perspektyvy-rozvytku-kartopliarstva.html>
5. Кравець Т.М. Суспільно-географічні аспекти трансформації аграрної сфери Львівської області: дис... на здобуття наук. ступеня канд. геогр. наук: спец. 11.00.02 «Економічна та соціальна географія» / Т.М. Кравець. – Львів, 2013. – 225 с.
6. Крупа О.М. Кон'юнктура ринку картоплі в Україні та перспективи її оптимізації / О.М. Крупа, В.Р. Крупа // Ефективна економіка. – 2019. <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2019.12.86>
7. Куценко В.С. Картоплярство // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І.М. Дзюба, А.І. Жуковський, М.Г. Железняк [та ін.]; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2012. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-10182>
8. Марущинець А.В. Трансформація аграрної сфери та соціально-економічний розвиток Київського Придніпров'я: дис. ... кандидата геогр. наук: 11.00.02 / А.В. Марущинець. – Київ, 2016. – 196 с. https://shron1.chtyvo.org.ua/Maruschynets_Andrii/Transformatsiia_ahrarnoi_sfery_ta_sotsialno-ekonomichni_rozvytok_Kyivskoho_Prydniprov'ia.pdf
9. Офіційний сайт Державної служби статистики України. – Режим доступу: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
10. Офіційний сайт компанії "Агрико Україна". – Режим доступу: <https://agrico.com.ua/>
11. Офіційний сайт компанії "Сингента Україна". – Режим доступу: <https://www.syngenta.ua/>
12. Офіційний сайт Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН (ФАО). – Режим доступу: <https://www.fao.org/>
13. Рейтинг агрохолдингів за кількістю землі. Тріполі. – Режим доступу: <https://tripoli.land.ua/agrokholdingi-ukrainy>
14. Ринок картоплі в Україні: висновки та наслідки минулого сезону. ShuvarInfo. 2020. – Режим доступу: <https://info.shuvar.com/news/4294/Rynok-kartopli-v-Ukrayini:-vysnovky-ta-naslidky-mynuloho-sezonu>
15. Сосницька Я.С. Сучасні трансформаційні процеси сільськогосподарського виробництва (на прикладі Волинської області): дис. ... кандидата геогр. наук: 11.00.02 / Я.С. Сосницька. – Луцьк, 2016. – 210 с. https://shron1.chtyvo.org.ua/Sosnytska_Yaroslava/Suchasni_transformatsiini_protsezy_silskohospodarskoho_vyrobnystva_na_prykladi_Volynskoi_oblasti.pdf
16. Сухий П.О. Агропродовольчий комплекс Західноукраїнського регіону: монографія / П.О. Сухий. – Чернівці: Рута, 2008. – 400 с.
17. Україна входить у ТОП-5 світових виробників картоплі. Пропозиція – Головний журнал з питань агробізнесу. 2017. – Режим доступу: <https://propozitsiya.com.ua/ukrayina-v-top-5-virobnikiv-kartopli-ale-vtrachaie-pributki>
18. Niemets, K. Methodology of human-geographical researches: contemporary approaches and methods / K. Niemets, K. Sehida, L. Niemets, K. Kravchenko, P. Kobylin, I. Telebienieva, L. Kliuchko // Visnyk of V.N. Karazin Kharkiv National University. Series Geology, Geography Ecology. – 2022b. – Issue 56. – P. 143-158. <https://doi.org/10.26565/2410-7360-2022-56-10>
19. Niemets, L. Food Security Problems in Ukraine / L. Niemets, Y. Kandyba, P. Kobylin, H. Kucheriava, O. Krainiukov // Education Excellence and Innovation Management: A 2025 Vision to Sustain Economic Development during Global Challenges.Proceedings of the 35th International Business Information Management Association Conference (IBIMA) (Seville, Spain 1-2 April, 2020). Editor Khalid S. Soliman. – Seville, International Business Information Management Association (IBIMA) (Scopus, Web of Science), 2020. – p. 4955-4963 (in English). – Режим доступу: <https://ibima.org/accepted-paper/food-security-problems-in-ukraine/>
20. Niemets, L. Informational and synergetic component of human-geographical research in the scientific heritage of Kostiantyn Niemets / L. Niemets, K. Kravchenko, K. Sehida, I. Telebienieva, L. Kliuchko // Visnyk of V.N. Karazin Kharkiv National University, Series "Geology. Geography. Ecology". – 2022a. – Issue 57. – P. 153-172. <https://doi.org/10.26565/2410-7360-2022-57-12>
21. Niemets, L. Integrative role of human geography in solving global problems of modernity / L. Niemets, K. Sehida, P. Kobylin, M. Tahsin Şahin, O. Bartosh, I. Telebienieva, K. Kravchenko, L. Kliuchko // Visnyk of V.N. Karazin Kharkiv National University, Series "Geology. Geography. Ecology. – 2023. – Issue 58. – P. 171-187. <https://doi.org/10.26565/2410-7360-2023-58-14>
22. Niemets, L.M. Socio-demographic factors of the development of agriculture of the Kharkiv region / L.M. Niemets, M.A. Lohvynova // Visnyk of V.N. Karazin Kharkiv National University, Series "Geology. Geography. Ecology". – 2018. – Issue 47. – P. 133-138. – Режим доступу: <https://periodicals.karazin.ua/geoeco/article/view/10339>

Liudmyla Niemets

DSc (Geography), Professor, Head of Kostyantyn Niemets Department of Human Geography and Regional Studies, V.N. Karazin Kharkiv National University, Svobody Sq., 4, Kharkiv, 61022, Ukraine
e-mail: ludmila.nemets@karazin.ua, <https://orcid.org/0000-0001-9943-384X>

Pavlo Kobylin

PhD (Geography), Associate Professor, Kostyantyn Niemets Department of Human Geography and Regional Studies, V.N. Karazin Kharkiv National University, Svobody Sq., 4, Kharkiv, 61022, Ukraine
e-mail: kobylin333@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-9718-5838>

Ievgeniia Telebienieva

PhD (Geography), Associate Professor, Kostyantyn Niemets Department of Human Geography and Regional Studies, V.N. Karazin Kharkiv National University, Svobody Sq., 4, Kharkiv, 61022, Ukraine
e-mail: telebenevaev@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-7013-8836>

TERRITORIAL FEATURES OF THE POTATO MARKET IN UKRAINE

The growth of the world's population leads to the increase in poverty and hunger. In order to solve these problems, it is important to develop agriculture, especially in Ukraine, which has great potential due to favorable natural and geographical conditions. However, the military invasion of Russia made it difficult to export agricultural products, and the cultivation of potatoes became increasingly important for feeding the population.

The purpose of the study is to analyze the potato market in Ukraine as of February 22, 2022 and to determine the features, problems and prospects for the further development of this industry, especially in conditions of military aggression.

According to research results, the dynamics of the total yield of potatoes in Ukraine for the period 2000-2022 demonstrates a general unstable trend, the yield of potatoes has a slight tendency to increase, and the harvested areas of potatoes are decreasing. Almost 98% of potatoes are grown on private farms, and only about 2% are grown by enterprises.

While there is an overall upward trend in potato exports over the period 2000-2022, there is no clear trend in potato import trends. Ukraine ranks 47th in the world in terms of potato exports and 16th in terms of imports, due to high cost, outdated technologies, low quality varieties and lack of marketing. The largest export partners are the Republic of Belarus, Azerbaijan and the Republic of Moldova, and the importers of potatoes are Poland, the Republic of Belarus and Lithuania. In the structure of the balance of consumption of potatoes in Ukraine, almost 70% is produced (in the structure of income), and its realization (in the structure of consumption) is almost 60%. The low level of potato processing continues to be a problem in the country.

Potatoes are grown throughout Ukraine, with the highest percentage of potato cultivation in Polissia regions (Zhytomyr, Rivne, Kyiv regions), and the lowest in the steppe regions (Kherson, Odesa, Mykolaiv, Zaporizhia regions). A similar territorial distribution is characterized for potato consumption. To improve Ukraine's position in potato growing, it is necessary to introduce contemporary potato growing technologies and involve large agricultural holdings in production.

Keywords: potatoes, potato yield, gross harvest of potatoes, harvested areas of potatoes, export and import of potatoes, consumption of potatoes, the latest production technologies.

References:

1. Artiukh, T.M., Bezsmertna, O.V., & Melnyk, D.V. (2022). Problemy ta perspektyvy rozvytku rynku kartopli v Ukraini z vrakhuvanniam zonalnoi spetsializatsii haluzi [Problems and prospects of the potato market development in Ukraine considering the zonal specialization of the industry]. *Ekonomika ta suspilstvo - Economy and society*, 39. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-39-54> [in Ukrainian].
2. Zaiachuk, M.D. (2015). Formuvannia ta heoprosatorova orhanizatsiia fermerstva Ukrainy (teoriia ta praktyka suspilno-heohrafichnoho doslidzhennia) [Formation and geospatial organization of farming in Ukraine (theory and practice of human-geographical research)]. Thesis for obtaining the D.Sc. degree in Geography, 11.00.02 «Human Geography». Chernivtsi, 210 p. http://scc.univ.kiev.ua/upload/iblock/f27/zayachuk%20_dis.pdf [in Ukrainian].
3. Kartoplia: tekhnolohiia vyroshchuvannia v pvidennykh rehionakh (Osoblyvosti posadky kartopli, zroshennia ta zboru vrozhaui) [Potatoes: Cultivation Technology in the Southern Regions (Peculiarities of Potato Planting, Irrigation and Harvesting)] (2020). *Ahrolaif: internet-supermarket. – Agrolife: online supermarket*. Retrieved from <https://agrolife.ua/ua/blog/kartofel-osobennosti-vyraschivaniya/> [in Ukrainian].
4. Kernasiuk, Yu. (2019). Perspektyvy rozvytku kartopliarstva [Prospects for the development of potato growing]. *Ahrobiznes sohodni – Agribusiness today*. Retrieved from <https://agro-business.com.ua/agro/ekonomichni-hektar/item/13391-perspektyvy-rozvytku-kartopliarstva.html> [in Ukrainian].
5. Kravets, T.M. (2013). Suspilno-heohrafichni aspekty transformatsii ahrarynoi sfery Lvivskoi oblasti [Human-geographical aspects of the agrarian sphere transformation of Lviv region]. Thesis for obtaining the PhD degree in Geography, 11.00.02 «Human Geography». Lviv, 225 p. [in Ukrainian].
6. Krupa, O.M., & Krupa V.R. (2019). Koniunktura rynku kartopli v Ukraini ta perspektyvy yii optymizatsii [The state of the potato market in Ukraine and prospects for its optimization]. *Efektivna ekonomika - Efficient economy*, 88. <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2019.12.86> [in Ukrainian].
7. Kutsenko, V.S. (2012). Kartopliarstvo. Entsyklopediia Suchasnoi Ukrainy [Potato farming]. *Entsyklopediia Suchasnoi Ukrainy - Encyclopedia of Contemporary Ukraine*. Ed. Dziuba I.M., Zhukovskiy A.I., Zhelezniak M.H., et al. Kyiv, Instytut entsyklopedychnykh doslidzhen NAN Ukrainy. Retrieved from <https://esu.com.ua/article-10182> [in Ukrainian].
8. Marushchynets, A.V. (2016). Transformatsiia ahrarynoi sfery ta sotsialno-ekonomichni rozvytok Kyivskoho Prydniprov'ia [Transformation of the agrarian sphere and socio-economic development of the Kyiv Dnieper region]. Thesis for obtaining the PhD degree in Geography, 11.00.02 «Human Geography». Kyiv, 196 p. Retrieved from https://shron1.chtyvo.org.ua/Marushchynets_Andrii/Transformatsiia_ahrarynoi_sfery_ta_sotsialno-ekonomichni_rozvytok_Kyivskoho_Prydniprov'ia.pdf [in Ukrainian].

9. Official website of the State Statistics Service of Ukraine. Retrieved from <https://www.ukrstat.gov.ua/> [in Ukrainian].
10. Official website of the company "Agrico Ukraine". Retrieved from <https://agrico.com.ua/> [in Ukrainian].
11. Official website of the company "Syngenta Ukraine". Retrieved from <https://www.syngenta.ua/> [in Ukrainian].
12. Official website of the Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO). Retrieved from <https://www.fao.org/> [in Ukrainian].
13. Reitynh ahrokhodyniv za kilkistiu zemli [Rating of agricultural holdings by the amount of land]. *Tripoli*. Retrieved from <https://tripoli.land.ua/agrokhodyniv-ukrainy> [in Ukrainian].
14. Rynok kartopli v Ukraini: vysnovky ta naslidky mynuloho sezonu [Potato market in Ukraine: conclusions and consequences of the last season] (2020). *ShuvarInfo*. Retrieved from <https://info.shuvar.com/news/4294/Rynok-kartopli-v-Ukrayini:-vysnovky-ta-naslidky-mynuloho-sezonu> [in Ukrainian].
15. Sosnytska, Ya.S. (2016). Suchasni transformatsiini protsesy silskohospodarskoho vyrobnytstva (na prykladi Volynskoi oblasti) [Contemporary transformational processes of agricultural production (case study of Volyn region)]. Thesis for obtaining the PhD degree in Geography, 11.00.02 «Human Geography». Lutsk, 210 p. Retrieved from https://shron1.chtyvo.org.ua/Sosnytska_Yaroslava/Suchasni_transformatsiini_protsesy_silskohospodarskoho_vyrobnytstva_na_prykladi_Volynskoi_oblasti.pdf [in Ukrainian].
16. Sukhyi, P.O. (2008). Ahroprodovolchyi kompleks Zakhidnoukrainskoho rehionu: monohrafiia [Agro-food complex of the Western Ukrainian region: monograph]. Chernivtsi, Ruta, 400 p. [in Ukrainian].
17. Ukraina vkhodyt u TOP-5 svitovykh vyrobnykiv kartopli [Ukraine is among the TOP-5 world potato producers] (2017). *Propozitsiia: Holovnyi zhurnal z pytan ahrobiznesu – Offer: Main magazine on agribusiness issues*. Retrieved from: <https://propozitsiya.com.ua/ukrayina-v-top-5-virobnikiv-kartopli-ale-vtrachaie-pributki> [in Ukrainian].
18. Niemets, K., Sehida, K., Niemets, L., Kravchenko, K., Kobylin, P., Telebienieva, I., & Kliuchko L. (2022). Methodology of human-geographical researches: contemporary approaches and methods. *Visnyk of V.N. Karazin Kharkiv National University. Series Geology, Geography Ecology*, 56, 143-158. <https://doi.org/10.26565/2410-7360-2022-56-10>
19. Niemets, L., Kandyba, Yu., Kobylin P., Kucheriava H., & Krainiukov O. (2020). Food Security Problems in Ukraine. *Education Excellence and Innovation Management: A 2025 Vision to Sustain Economic Development during Global Challenges. Proceedings of the 35th International Business Information Management Association Conference (IBIMA)* (Seville, Spain 1-2 April, 2020). Editor Khalid S. Soliman. Seville, International Business Information Management Association (IBIMA), pp. 4955-4963. Retrieved from <https://ibima.org/accepted-paper/food-security-problems-in-ukraine/>
20. Niemets, L., Kravchenko, K., Sehida, K., Telebienieva, I., & Kliuchko, L. (2022). Informational and synergetic component of human-geographical research in the scientific heritage of Kostiantyn Niemets. *Visnyk of V.N. Karazin Kharkiv National University, Series "Geology. Geography. Ecology"*, 57, 153-172. <https://doi.org/10.26565/2410-7360-2022-57-12>
21. Niemets, L., Sehida, K., Kobylin, P., Tahsin Şahin, M., Bartosh, O., Telebienieva, I., Kravchenko, K., & Kliuchko, L. (2023). Integrative role of human geography in solving global problems of modernity. *Visnyk of V.N. Karazin Kharkiv National University, Series "Geology. Geography. Ecology"*, 58, 171-187. <https://doi.org/10.26565/2410-7360-2023-58-14>
22. Niemets, L.M., & Lohvynova, M.A. (2018). Socio-demographic factors of the development of agriculture of the Kharkiv region. *Visnyk of V.N. Karazin Kharkiv National University, Series "Geology. Geography. Ecology"*, 47, 133-138. Retrieved from <https://periodicals.karazin.ua/geoeco/article/view/10339>

Received 25 February 2024

Accepted 05 April 2024